

jący odłączenie się pionu archeologicznego od PTAIN i zadeklarowali przejście do wyodrębnionego z PTAIN - Stowarzyszenia Naukowego Archeologów Polskich - z chwilą jego rejestracji. Narazie nieliczna Sekcja Archeologiczna działa w dotychczasowych ramach organizacyjnych.

Sekcja Numizmatyczna prowadzi dalej energicznie swoją działalność. Pełniący aktualnie funkcję prezesa sekcji inż. Antoni Ziółkowski oraz od wielu lat bardzo zaangażowany w pracach sekcji na stanowisku sekretarza Jerzy Pieniążek rozprawdzają wśród członków wydawnictwa numizmatyczne, otrzymywane wg rozdzielnika z Komisji Numizmatycznej Zarządu Głównego PTAIN oraz zamawianych w innych Oddziałach i instytucjach. Reprezentują także Sekcję na zewnątrz, szczególnie na Zjazdach Przedstawicieli Sekcji i Kół Numizmatycznych w Warszawie. Pozostali członkowie Zarządu Oddziału: Kazimierz Sobczak - na posiedzeniach Zarządu przeprowadza na bieżąco rekrutację kandydatów na nowych członków na podstawie deklaracji, doc. dr hab. Miłosz Frąckowiak prowadzi sprawy wydawnicze a Adam Kurnatowski włączył się w sprawy finansowe Oddziału. Na zakończenie jest mi miło również nadmienić, że członek Sekcji Numizmatycznej Aleksander Kuźmin wystąpił z piękną inicjatywą wydania niniejszych Gdańskich Zeszytów Numizmatycznych, biorąc na siebie pełną odpowiedzialność ze ich stroną formalno-organizacyjną.

Chcielibyśmy pierwszym zeszytem, chociaż w skromny sposób zaakcentować jubileusz 35-lecia Oddziału Gdańskiego i 25-lecia powstania Sekcji Numizmatycznej, który przypada w 1988 roku.

POLSKIE TOWARZYSTWO ARCHEOLOGICZNE I NUMIZMATYCZNE
ODDZIAŁ W GDAŃSKU

GDAŃSKIE ZESZYTY NUMIZMATYCZNE

KOMITET REDAKCYJNY :
- Aleksandra Szymadaka
- Miłose Frąckowiak
- Aleksander Kuznia

W Y D A W C A

Polskie Towarzystwo Archeologiczne i Numizmatyczne
Oddział Gdańsk
80-958 Gdańsk ul. Mariacka 25/26 - tel. 31-50-32

GDANSKIE ZESZYTY NUMIZMATYCZNE rozpowszechniane są
wyłącznie przez Zarząd Oddziału PTAIN w Gdańsku.

Za treść artykułów odpowiedzialni są autorzy.

OD REDAKCJI

Oddajemy do rąk naszych Czytelników pierwszy numer
czasopisma : "Gdańskie Zeszyty Numizmatyczne".

Wydając je nie mamy jeszcze sprecyzowanych zamierzeń co do
częstotliwości ukazywania się kolejnych numerów. Członkowie
naszej Redakcji - optymiści uważają, że "Gdańskie Zeszyty..."
będą ukazywały się co kwartał, pesymiści /a może realisci/
widzą piętrzące się trudności. Fakt, jest ich niemało: a to
brak przydziału papieru, kłopoty z powielaniem tekstu, brak
artykułów i autorów i wiele, wiele innych, o których jeszcze
nie wiemy.

"Gdańskie Zeszyty Numizmatyczne" adresowane są głównie do
Członków i Kandydatów PTAIN Oddziału Gdańskiego.
Nie kryjemy swoich nadziei, że piśmie nasze zainteresuje także
Kolegów zrzeszonych w innych Oddziałach PTAIN.

Zamierzamy publikować w naszym piśmie sprawy organizacyjne
naszego Oddziału, a także wiadomości urzędowe jak wycinki z m.in.
Monitora Polskiego i Dziennika Ustaw. W każdym kolejnym numerze
ukazywać się będą artykuły o tematyce numizmatycznej jak również
z zakresu falerystyki i medalierstwa związane przede wszystkim
z regionem gdańskim.

Liczmy i to w znacznej mierze na naszych Kolegów zrzeszonych
w Gdańskim Oddziale PTAIN, że będą zasilać nasze "Zeszyty" swymi
artykułami i notatkami.

Przekazując ten numer w ręce naszych Czytelników traktujemy go
niejako sondażowo. Pragniemy zorientować się czy tematyka poruszana
w piśmie trafia w zainteresowania naszych Odbiorców. Spodziewamy się
uwag krytycznych a także sugestii co do tematów poruszanych w naszym
piśmie, które to uwagi i sugestie z całą pewnością przyczynią się
do podniesienia poziomu naszych "Zeszytów".

Wiarymy, że będą to uwagi łyczliwe, propozycje konstruktywne
tak, aby "Gdańskie Zeszyty Numizmatyczne" służywały jeśli nie
w pełni, to przynajmniej w znacznym stopniu naszych, oby licznych
Czytelników.

R E D A K C J A

MEDALE GDAŃSKIEGO ODDZIAŁU PTAiN

Podobnie jak i inne oddziały PTAiN w Polsce, także oddział gdański prowadzi swą medalową akcję edytorską. Oddział nasz przejawia w tej dziedzinie umiarkowaną aktywność. Daleko nam do dorobku np.: oddziału warszawskiego, który jest inicjatorem licznych medali głównie o treści historycznej. Niemniej jednak w ciągu blisko 20 lat stworzono skromną kolekcję medalową, którą warto przypomnieć. Większość medali omówiono tu bardzo skrótowo, gdyż mają już one swą literaturę. Wykaz wszystkich medali w porządku chronologicznym przedstawia tabela. Podana sygnatura w kolumnie "literatura" oznacza tom katalogów medali państwowej mennicy oraz numer pozycji.

Listę otwiera medal wydany wówczas z trzyletnim opóźnieniem. Upamiętnia on 700-tą rocznicę śmierci księcia gdańsko-pomorskiego Świętopelka II, który władał swą dzielnicą w latach 1215-1266. Wśród książąt polskich Świętopelk pierwszy docenił konsekwencje wprowadzenia Krzyżaków i pierwszy podjął z nimi walkę, wielokrotnie zwycięską. Medal ten wybity został w Państwowej Mennicy w Warszawie w brązie patynowanym, lecz znane są pojedyncze egzemplarze w wersji srebrzonej. Opisany jest w pierwszym tomie katalogu mennicy. Autorami medalu są pani Anna Pietrowicz z Państwowej Wyższej Szkoły Sztuk Plastycznych w Gdańsku oraz młoda wówczas absolwentka tej Uczelni Krystyna Kręcioka.

Drugi medal powstały z inicjatywy zarządu oddziału poświęcony jest 50-leciu śmierci Stefana Żeromskiego, twórcy "Wiatru od morza". Autorem tego medalu jest Franciszek Brozd, plastyk Trójmiasta i członk naszemu oddziału. Ta istotna dla polskiej literatury rocznica spowodowała wydanie kilku medali w kraju, jednak wśród wielu wizerunków portretowych, zgodnie z oświadczeniem córki pisarza, medal gdański, mimo że nie odznacza się pięknnością, najbardziej oddaje podobieństwo twarzy Stefana Żeromskiego. Medal ten wydany jest tylko w wersji

brązowej.

Jubileusz 25-lecia oddziału PTAiN w Gdańsku nawiązuje do powstania w 1953 r. oddziału Polskiego Towarzystwa Archeologicznego. Medal ten wykonała pani Barbara Lis-Romańczuk, absolwentka gdańskiej uczelni plastycznej, a mieszkająca w Olsztynie. Awers medalu przedstawia ciąg kamienieczek nad Motławą, wśród których znajduje się Muzeum Archeologiczne i siedziba oddziału. Rewers przedstawia popielnicę domkową, datowaną na VI wiek p.n.e., odkrytą w grobie skrzynkowym w Sychowie koło Wejharowa. Było to pierwsze po drugiej wojnie światowej znaczące, lecz przypadkowe odkrycie gdańskich archeologów. Medal wykonany jest w dwu wersjach: brązowej i posrebrzanej.

Pięć lat później powstał następny medal jubileuszowy. Trzydziestolecie nie jest zbyt okrągłą rocznicą do uwieczniania, medal ten jednak powstał i z innej przyczyny, choć treści na medalu tego nie wyrażają. W dniach 21 i 22 maja 1983 r. Gdańsk był organizatorem XXXI walnego zjazdu delegatów PTAiN i medal ten był do nabycia podczas wjazdu. Awers przedstawia głowę Mściwoja II, syna Świętopelka II, który panował tu w latach 1226-1294. W roku 1982 upłynęła 700-ta rocznica tzw. układu w Łęgnie, w którym Mściwoj II zapisał Przemysławowi II na wypadek bezpotomnej śmierci swą dzielnicę, aby nie dostała się ona w ręce Krzyżaków lub Brandenburczyków. Rewers przedstawia wyobrażenie grodu gdańskiego z X wieku. Medal wykonany jest w dwu wersjach: brązowej i posrebrzanej. Autorką medalu jest Krystyna Kręcioka.

Rok 1987 przynosi dwa ważne wydarzenia: 300-tą rocznicę śmierci Jana Heweliusza, rocznicę dostrzeżoną także przez UNESCO oraz wizytę papieża Jana Pawła II w Gdańsku. Szczegółowy opis medali wydanych z tej okazji został złożony w Redakcji Biuletynu Numizmatycznego, lecz mimo że od tego zdarzenia upływa blisko rok, do tej pory jeszcze się nie ukazał w druku. Ich krótki opis znajdzie się także w następnym katalogu mennicy. Należy dodać, że medal poświęcony wizycie papieża

nawiązując jednocześnie do 990 rocznicy przybycia św. Wojciecha do Gdańska oraz przypadające w 1986 r. 800-lacie przybycia Cystersów do Oliwy. Oba medale wykonane zostały w wersji brązowej i posrebrzanej. Medal papieski istnieje ponadto w dwu odmianach, w których napisy są w języku polskim i łacińskim. Medal z Nowoluzem był gotowy na dzień jubileuszu, tj. w dniu 28 stycznia 1987 r. Medal papieski także był wykonany przed wizytą Jana Pawła II. Dłatego dnia 12 czerwca o godzinie 7⁴⁵ w katedrze w Oliwie przed wyruszeniem na trasę pielgrzymki było możliwe wręczenie papieżowi, w imieniu członków oddziału, specjalnego otui wraz z zestawem tych 5 medali.

Te wizycie papieża powstał drugi medal, poświęcony już tylko temu wydarzeniu. Autorką jest Krystyna Kręcicka. Medal ten jest pewną rejestracją wydarzeń, jakie miały miejsce owego pamiętnego dnia. Papież z siedziby biskupa w Oliwie udaje się, na molo w Sapocie, skąd okrętem marynarki wojennej przewieziony zostaje na Westerplatte. Pomnik na Westerplatte symbolizuje odbyte tu spotkanie z młodzieżą. Wieża konkatedry Mariackiej wyraża z kolei w tej bazylice spotkanie z chorymi i służbą zdrowia. W drodze z Gdańska do Oliwy papież zatrzymuje się na chwilę przed pomnikiem poległych stoczniewców, co symbolizują trzy krzyże. Rewers medalu przedstawia ołtarz na Zaspie, projektu Mariana Kołodziejca ze Szkoły Plastycznej w Gdańsku, gdyż tu odbyło się w godzinach popołudniowych spotkanie papieża z mieszkańcami Gdańska. Medal wydany jest w warze brązowej i posrebrzanej, lecz znane są nieliczne egzemplarze w kolorze miedzi.

Należy tu jeszcze wspomnieć o medalu ujętym w zestawieniu pod pozycją 2, który dotychczas pominięto, gdyż nie jest to oficjalny medal oddziału. Został on wydany nieformalnie, poza zarządkiem oddziału, z inicjatywy jedynie ówczesnego prezesa sekcji numizmatycznej Jerzego Gałkiewicza. Jest to medal lany, o kształcie nieregularnym, zbliżonym do okręgu i bardzo ograniczonym nakładzie. Autorem i wykonawcą jest znany medalier gdański Józef Kawecki. Ale ponieważ medal ten istnieje

i znaleźć go można w nielicznych co prawda kolekcjach, to z kronikarskiego obowiązku musi być odnotowany i winien być dołączony do pozostałych wydań narodzonych z "prawego łoża". Awers przedstawia napis rozszesnastkowy w ośmiu wierszach: X rocznica powstania sekcji numizmatycznej PTAIN w Gdańsku 1963-1973". Na rewersie istnieją trzy okręgi a w nich: orzeł polski na wzór orła z fontanny Neptuna na Długim Targu, moneta gdańska oraz gdańska koga pod żaglami z XV wieku. Dla informacji sekcja numizmatyczna powstała 3 października 1963 r.

Na zakończenie warto poświęcić parę słów o planach na przyszłość. Już od dłuższego czasu oddział gdański pragnie uczcić medalem doc. Leona Jana Łukę, zmarłego w 1982r., wieloletniego dyrektora Muzeum Archeologicznego i wielce zaangażowanego dla naszego Towarzystwa. Na upamiętnienie zasługują też nasi zmarli i bardzo zasłużeni członkowie: ks. Władysław Łęga i Antoni Domaradzki. Z uwagi jednak na regionalny charakter tych postaci, a z drugiej strony na ogromną produkcję medali w Polsce w ostatnich latach, a co za tym idzie świadomą selekcją zakupów, dokonywaną przez członków Towarzystwa, zamierzenia te schodzą na plan dalszy. Szybko zbliża się też istotna rocznica, ważna nie tylko dla Gdańska lecz i prawie dla całego świata. W przyszłym roku mija 50 rocznica wybuchu II wojny światowej. Ponieważ rocznica ta wywołała dużą produkcję medali w różnych ośrodkach, wydaje się, że i Gdańsk nie powinien pominać tej rocznicy, tym bardziej, że wojna ta zaczęła się w Gdańsku. Mimo rosnących trudności i pewnego zmęczenia wynikłego z intensywnej ostatnio działalności wydawniczej warto jednak, lecz w ograniczonym wymiarze, wydawać medale, by w ten sposób akcentować swoje istnienie wśród innych oddziałów PTAIN w Polsce.

35-lecie Oddziału Gdańskiego Polskiego Towarzystwa
Archeologicznego i Numizmatycznego
i 25-lecie powstania Sekcji Numizmatycznej

W roku 1988 przypada 35-letnia rocznica powstania Oddziału Gdańskiego PTA a od 1972 roku PTAIN i 25-letnia rocznica założenia Sekcji Numizmatycznej.

Jest więc okazja, żeby przypomnieć, że inicjatorami utworzenia Oddziału był Leon Jan Łuka - twórca Muzeum Archeologicznego w Gdańsku, w którym funkcję dyrektora pełnił przez 30 lat i zasłużony badacz przeszłości Pomorza - ks. Władysław Łęga. Zebranie inauguracyjne Oddziału Gdańskiego PTA odbyło się 9 listopada 1953r. Od tego czasu prezesami Oddziału kolejno byli: ks. Władysław Łęga (1953-1960), doc.dr hab. Leon Jan Łuka (1960-1962), dr Zofia Kołowińska (1962-1964), Janusz Orłowski (1964-1965), dr Barbara Lepówna (1966-1968), dr Judyta Gładkowska-Rzeczycka (1969-1970), prof. Paweł Groth (1970-1971) i mgr Aleksandra Szymańska (od 1971 do chwili obecnej). Do szczególnie wyróżniających się i wielce zasłużonych dla Oddziału Gdańskiego poza w/w należy zaliczyć takich archeologów jak: mgr E. Chojńska, mgr B. Więcek, mgr A. Łukową, mgr M. Pietrzaka, mgr J. Szveda, w latach późniejszych działających mgr O. Palczaka i do dzisiaj pełniącego funkcję sekretarza Oddziału mgr M. Kochanowskiego.

Sekcja Numizmatyczna powstała przy Oddziale PTA w Gdańsku 3 października 1963r. początkowo jako Koło w składzie 14 członków, które w 1965r. za zgodą Zarządu Głównego zostało przemianowane na Sekcję. Skupiała ona grono kolekcjonerów - zbieraczy i znawcy monet, medali, odznaczeń i innych walorów numizmatycznych. Pierwsze zebrania odbywały się w siedzibie SARP-u i w sali odczytowej Gdańskiego Przedsiębiorstwa Robót Drogowych w Gdańsku przy ul. Długiej a następnie w Muzeum Archeologicznym, w którym do dnia dzisiejszego znajduje się siedziba Oddziału Gdańskiego PTAIN. Prezesami Sekcji Numizmatycznej kolejno byli: mgr Antoni Donaradzki (1963-1966), prof. dr Franciszek Otto (1966-1972), Kazimierz Sobczak (1972-1981), prof. dr hab. Jerzy Rogulski (1981-1987) i inż. Antoni Ziółkowski (od 1987r. do chwili obecnej). Należy także zaznaczyć, że w pracach Oddziału i Sekcji Numizmatycznej bardzo aktywnie działali od chwili powstania poza w/w tacy członkowie jak: mgr E. Moskot, J. Dalkiewicz, mgr S. Lewandowski, Z. Kłodarkiewicz, W. Wilimiński, S. Harapkiewicz, inż. A. Królikowski i dr A. Szolc.

Wykaz medali PTAIN oddziału Gdańsk

Lp.	Data wydania medala	Rok wydania	Wydarzenie	Wykonanie	Średnica / mm	Autor	Literatura
1	1966	1969	700-lecie śmierci Świętopietka II	bity w NB	70	Anna Pietro-wlec Krzyszyna Kręcińska	I/267
2	1973	1973	X rocznica powstania sekcji numizmatycznej	lany	80	Józef Kawecki	-
3	1975	1975	50-lecie śmierci Stefana Żeromskiego	NB	70	Ernest szek Dewod	II/78
4	1978	1978	25-lecie oddziału PTAIN	NB	70	Barbara Lis-Homacznik	II/558
5	1983	1983	30-lecie oddziału PTAIN	NB	70	Krzyszyna Kręcińska	III/664
6	1987	1987	300-lecie śmierci Jana Heweliusza	NB	70	"	Diament Mundzian-tyczny
7a	1987	1987	Jan Paweł II i Sw. Wojciech w Gdańsku wersja polska	NB	70	Carolina Wilczopolaska	"
7b	1987	1987	Jan Paweł II i Sw. Wojciech w Gdańsku wersja łacińska	NB	70	"	"
8	1987	1988	Jan Paweł II w Gdańsku - 12 czerwca '87	NB	70	Krzyszyna Kręcińska	"

Od chwili powstania PTAiN działalność Oddziału składającego się z dwóch sekcji: archeologicznej i numizmatycznej głównie dotyczyła:

1. akcji odczytowej
2. akcji wystawienniczej
3. spraw wydawniczych
4. organizacji "Dni Archeologii i Numizmatyki"
5. działalności naukowo-badawczej (Sesje Pomorzoznawcze i wyprawy naukowe)
6. organizacji imprez specjalnych - Walnych Zjazdów Delegatów
7. kontaktów z innymi instytucjami i sprawom organizacyjnym

1. Akcja odczytowa

Działalność odczytowa odbywała się w ramach spotkań naukowych w siedzibie Oddziału i w innych salach odczytowych na terenie Trójmiasta oraz w terenie, zwłaszcza w trakcie prowadzonych badań archeologicznych. W pierwszym roku działania (1953-1954) odbyło się 7 posiedzeń naukowych połączonych z odczytami, które wówczas wygłosili: prof. dr Konrad Jażdżewski, prof. dr Józef Konstrzewski, prof. dr Kazimierz Żurowski, ks. Władysław Łęga i dr Leon Łuka. Poza tym w obrębie Trójmiasta i województwa gdańskiego wygłoszono 15 odczytów, przeważnie o tematyce związanej z początkami Gdańska, w oparciu o badania wykopaliskowe. W następnych latach akcjami odczytowymi, cieszącymi się dużym zainteresowaniem objęto także inne tereny woj. gdańskiego, czasem nawet bardzo odległe od Gdańska. W rozwoju działalności odczytowej ważnym etapem był okres Milenium kiedy to w KMPIK na terenie Trójmiasta członkowie Oddziału organizowali cykle odczytów pt. "Słowianie nadbałtyccy w okresie wczesnośredniowiecznym". Szeroko rozwinięta też była akcja odczytowa w ramach współpracy z Klubami Ruchów i Domami Kultury w całym województwie gdańskim. Członkowie Oddziału- archeolodzy wygłaszali odczyty dotyczące głównie tematu "Pradzieje Pomorza Wschodniego". W miarę lat akcja odczytowa przybierała różne formy. Organizowano je dla społecznych opiekunów zabytków i nauczycieli (zwłaszcza szkół wiejskich), w bibliotekach, jednostkach wojskowych, obozach harcerskich, PTTK, a czasie rejsu "Mazowszem" z Gdańska do Szczecina i do Kłajpedy pod nazwą "Jantarowe Wici", a od 1968r dużym powodzeniem po dzień dzisiejszy cieszyły się odczyty organizowane początkowo w ramach "Tygodni Archeologii i Numizmatyki" a następnie

"Dni Archeologii i Numizmatyki".

Do zobrazowania 35-letniej działalności odczytowej warto przytoczyć kilka liczb: w siedzibie Oddziału wygłoszono 296 odczytów, w terenie 671 odczytów, łącznie frekwencje na odczytach przekroczyła liczbę 48 tysięcy osób.

2. Akcja wystawiennicza

W ramach popularyzacji archeologii i numizmatyki Oddział Gdański poszczycić się może bogatą działalnością wystawienniczą, której początki należy wiązać z pierwszą wystawą zorganizowaną z okazji zebrania inauguracyjnego (listopad 1953r) - w Bibliotece PAN w Gdańsku, prezentując na niej osiągnięcia archeologii słowiańskiej w okresie powojennym. Dzięki przychylności władz miejskich członkowie Oddziału uczestniczyli w zorganizowaniu wystawy "W trzynastolecie wyzwolenia Gdańska" wystawionej w latach 1958-1959 w Dworze Artusa pod nazwą "Byliśmy tu od wieków" - wykorzystując materiały pochodzące z badań Stacji Archeologicznej IHKM PAN w Gdańsku.

Oddział w czasie obchodów milenijnych przyłączył się także do urządzenia wystawy pt. "Pradzieje Pomorza Gdańskiego" - w Muzeum Archeologicznym w Gdańsku. Prócz tego organizowano liczne wystawki w oknach księgarni w Trójmieście i połowe w miejscach prowadzonych badań archeologicznych.

W drugiej połowie lat sześćdziesiątych kiedy powstała Sekcja Numizmatyczna - kolekcjonerzy i znawcy monet i medali pamiątkowych organizowali wystawy o tematyce numizmatycznej. Wśród wielu członków należy wymienić Konstantego Siekierskiego, który w jednostkach wojskowych i w innych instytucjach prezentował swoje zbiory o tematyce najczęściej wojskowej oraz Stanisława Strzelczyńskiego i Zbigniewa Teplickiego, którzy medale swoje, głównie o tematyce marynistycznej, eksponowali w wielu Ośrodkach i Klubach Kultury w Trójmieście. Oprócz tego wystawiali oni też w Muzeum Archeologicznym w Gdańsku, w którym ponadto zaprezentowano jeszcze inne wystawy numizmatyczne m.in. Jerzego Dańkiewicza (zbiór monet gdańskich), następnie zbiór monet rzymskich w oparciu o zbiory MAC, skarb monet z Lęborka ze zbiorów Muzeum w Lęborku i skarb monet z XVII wieku odkryty w Pozewie-Suchostrzygach (ze zbiorów MAC.).

Z okazji "Dni Archeologii i Numizmatyki" organizowano także okolicznościowe wystawki dostosowane do tematu odczytu, w oparciu o zbiory inż. Antoniego Ziółkowskiego, doc. dr hab. Mileza Frąckowiaka, prof. dr hab. Jerzego Rogulskiego, Jerzego Pieniążka i Konstantego Siekierskiego. Tradycja ta kontynuowana jest po dzień

dzisiejszy. Tematami wystaw były: " Archeologia w medalierstwie", "Gdańsk- jego dzieje i kultura ", " Twórczość medalierska prof. Witolda Korackiego", " Medale Stanisława Stasińskiego", " Wydarzenia grudniowe 1970 w medalierstwie", " Monety gdańskie"(ze zbiorów: J. Pieniążka, H. Czerwińskiego i A. Ziolkowskiego), " Monety pochodzące z badań archeologicznych w Chmielnie"(Zbiory MAG), " Wybrane monety polskie-XVI-XVII wiek", " Walka z naporem germańskim na przestrzeni wieków", " Muzea polskie w medalierstwie", "Astronomia w medalierstwie", " Kobieta w medalierstwie", "Fałszerstwa i niedoświadczenia monety antycznej (ze zbiorów mgr Lecha Kokocińskiego), " Medale gdańskie w okresie powojennym", " Architektura w medalierstwie", " Medale Gertrudy Wilczopolskiej" i " Wojsko Polskie w medalierstwie". Pokazna liczba zwiedzających świadczy o dużym zainteresowaniu tymi ekspozycjami.

3. Sprawy wydawnicze

Oddział Gdański dużą wagę przywiązywał do spraw wydawniczych. I tak, liczni członkowie archeolodzy drukowali swoje prace w wielu wydawnictwach archeologicznych jak "Pomorania Antiqua", "Sprawozdania Archeologiczne", " Z Otchłani Wieków" i w innych. Czołową pozycją była praca Alicji Łuki " Kultura pomorska na Pomorzu Wschodnim" wydana w 1962r przez Oddział oraz książka Leona Jana Łuki "Kultura wschodniopomorska na Pomorzu Gdańskim" wydana w 1966r przez PTA. Z okazji XXX Walnego Zjazdu PTAiN w Gdańsku i 30-lecia Oddziału Gdańskiego (w 1983 r.) ukazała się praca M. Męclewskiej i E. Rozenkranza " Pieniąż w Prusach Królewskich za Kazimierza Jagiellończyka w świetle skarbu w Lęborku". Z tej też okazji wydany został specjalny numer " Z Otchłani Wieków" (1-2/1983). W rok później ukazały się materiały z IX Sesji Pomorzoznawczej, która odbyła się w Gdańsku. W tej chwili na ukończeniu jest druk pracy Mariana Gumowskiego pt. " Mennica Gdańska", która stanowi obecnie najbardziej obszernie kompendium wiedzy o monecie gdańskiej od XII- XIX wieku. Niewielkie artykuły autorstwa niektórych numizmatyków naszego Oddziału publikowane były na łamach " Biuletynu Numizmatycznego" oraz w niektórych czasopiśmie ukazujących się na Wybrzeżu jak: " Kalendarz Morski", " Rejsy", " Tygodnik Morski" oraz w " Polish Maritime News", w części poświęconej polskim i zagranicznym medalom marynistycznym.

Inną formę wydawniczą stanowią wydane przez Oddział Gdański medale, o których szerzej pisze w niniejszym zeszycie M. Frąckowiak pt. " Medale Oddziału Gdańskiego".

Warto jeszcze wspomnieć, że dzięki inicjatywie Jerzego Pieniążka ukazała się pamiątkowa moneta 10-złotowa, wydana z okazji 50-lecia portu w Gdyni.

4. " Dni Archeologii i Numizmatyki "

W roku 1968 przypada 20-letnia rocznica organizowania wspólnie z Gdańskim Towarzystwem Naukowym i Muzeum Archeologicznym w Gdańsku początkowo - od 1968 r. t.z.w. " Tygodni Archeologii i Numizmatyki", kiedy to dodatkową atrakcją dla uczęszczających na odczyty stanowiły wycieczki naukowe po najważniejszych i najciekawszych obiektach archeologicznych i architektonicznych na Pomorzu Gdańskim. Od 1979 r. są to już t.z.w. " Dni Archeologii i Numizmatyki- spotkania raz w miesiącu- z wybitnymi naukowcami i przedstawicielami wiedzy w zakresie prehistorii, historii, numizmatyki, architektury, etnografii i konserwatorstwa. Odczyty przeważnie ilustrowane były bogatym zestawem przezroczy i zdjęć, niekiedy filmami i oryginalnymi zabytkami a także wystawami okolicznościowymi nawiązującymi do tematu prelekcji (o których wcześniej pisałam).

5. Działalność naukowo-badawcza (Sesje Pomorzoznawcze, Wyprawy naukowe)

Oddział Gdański zgodnie z uchwałą Zarządu Głównego PTA z 1959 r. aktywnie włączył się w nurt działalności naukowo-badawczej. Przez wiele lat archeolodzy prowadzili badania na szeregu obiektach takich jak grodziska wczesnośredniowieczne w: Topolnie, Lubiszewie, Klasztoroku, Białogardzie, Skarozewach, Chmielnie; zespołach architektonicznych: w Gdańsku- Wisłoujściu, Gniewie, Gdańsku-Oliwie ; osadach i cmentarzyskach pradziejowych jak: Juszkowo, Pruszc Gdański, Porzecze, Rumia- Janowo i Siemirowice. Nieżyjący już doc. dr hab. Leon Jan Łuka był konsultantem i wizytował prawie wszystkie badania.

W związku z bardzo ożywioną akcją badawczą powstała intencja organizowania spotkań pod nazwą "Sesji Pomorzoznawczych", których celem było przedstawianie informacji o wynikach archeologicznych badań terenowych na Pomorzu. Referaty i komunikaty łącznie z dyskusją i prezentacją najciekawszych materiałów z wykopalisk miały ułatwić właściwe opracowanie dalszych planów terenowych i problemowych oraz przygotowanie akcji ochrony zabytków, prowadzącej przez działające na Pomorzu Ośrodki archeologiczne.

Pierwsza sesja zorganizowana przez Oddział Gdański odbyła się w 1973r. O znacznym zainteresowaniu tego rodzaju spotkań świadczył fakt, że poza członkami nadmorskich Oddziałów PTAiN-u

udział wzięli przedstawiciele reprezentujący inne instytucje z terenu Polski jak: IHM PAN, PP PKZ, Uniwersytety, Archeologiczne Ośrodki Badawcze, Politechnika Gdańska i in.

W następnych latach kolejno odbyły się sesje w: Szczecinie, Toruniu, Teologu k/chojnic, Koszalinie, Malborku (zorganizowana przez Oddział Gdański) i w 1984 r ponownie w Gdańsku.

Dzięki staraniom Oddziału Gdańskiego PTAIN i Muzeum Archeologicznego w Gdańsku, nadmienić również należy, że przez krótki okres archeolodzy mieli możliwość współdziałania przy realizacji Archeologicznego Zdjęcia Polski.

Ponadto członkowie archeolodzy pod kierownictwem mgr A. Szymańskiej zorganizowali trzy bardzo udane wyprawy naukowe (1985, 1986, 1987) do Grecji i na Kretę, Turcji i Azji Mniejszej i Hiszpanii oraz Francji. Program obejmował m.in. zwiedzenie zabytków archeologiczno-architektonicznych eksponowanych in situ i w muzeach.

6. Imprezy specjalne Walne Zjazdy Delegatów

Z inicjatywy zarówno władz PTA i władz miejskich postanowiono, że Walny Zjazd Delegatów w 1961 r odbędzie się w Gdańsku ze względu na tendencję władz do powiązania Zjazdu z Tygodniem Rozwoju Ziemi Zachodnich. Tak więc 6 maja 1961r. nastąpiło otwarcie Zjazdu w sali konferencyjnej Ratusza Staromiejskiego przy ul. Korzennej. Delegatów i uczestników Walnego Zjazdu powitał prezes PTA - prof. dr Józef Kustrzewski. Obecni na Zjeździe brali również udział w uroczystym otwarciu wystawy w Muzeum Archeologicznym w Gdańsku pt. "Pradzieje Pomorza". W drugim dniu odbyły się obrady sesji naukowej zorganizowanej wspólnie z TRZZ, poświęconej problemom przeszłości Pomorza. Łącznie wygłoszono 9 referatów. W trzecim dniu Zjazdu zorganizowana została wycieczka do Wąsior k/Kartuz celem zapoznania się z wynikami kilkuletnich badań na terenie cmentarzyska kurhanowego z okresu rzymskiego.

Należy też nadmienić, że na okoliczność Zjazdu wydano popularnonaukową pracę K. Jażdżewskiego p.t. "Gdańsk wczesnośredniowieczny w świetle wykopalisk" w nakładzie 2000 egzemplarzy.

Po 22 latach w maju 1983 r odbył się drugi zorganizowany przez Oddział Gdański-XXX Walny Zjazd Delegatów PTAIN w Gdańsku. Uroczyste otwarcie jak również obrady odbyły się w Ratuszu Głównomiejskim na ul. Długiej. Otwarcia Zjazdu dokonał prof. dr hab. Stanisław Suchodolski - Prezes Zarządu Głównego PTAIN. Referaty wygłosili: mgr Aleksandra Szymańska "Z dziejów badań archeologicznych na Pomorzu Gdańskim" i doc dr hab. Edwin Rozenkranz "Emisje mennicy gdańskiej w XII w."

Z okazji Zjazdu zorganizowano wystawy: w Ratuszu numizmatyczną pt. "Mennica Gdańska" oraz w Muzeum Archeologicznym w Gdańsku, które jednocześnie obchodziło jubileusz 30-lecia powstania Muzeum. Wystawy obrazujące dorobek badawczy pt. "XXX-lecie Muzeum Archeologicznego w Gdańsku, "Geodezja w badaniach archeologicznych"(doc. dr hab. Jerzego Fellmanne z Instytutu Fotogrametrii i Kartografii Politechniki Warszawskiej) oraz "Nepal, sztuka, rzemiosło" (ze zbiorów Andrzeja Wawrzyniaka z Muzeum Azji i Pacyfiku w Warszawie). W przededniu Zjazdu odbyły się spotkania archeologów oraz numizmatyków połączone poraz pierwszy z aukcją numizmatyczną i sprzedażą wydawnictw numizmatycznych.

Dodatkową atrakcją był koncert organowy w Katedrze Oliwskiej oraz wycieczka statkiem na trasie Gdańsk-Westerplatte- Sopot-Gdynia, w której uczestnicy Zjazdu mieli możliwość zwiedzić Muzeum Oceanograficzne oraz Muzeum-jaacht "Dar Pomorza".

Z okazji Zjazdu wydany został medal z serii książek pomorskich z Mściwojem II, wydawnictwa książkowe o których wcześniej pisałam a także ex libris Oddziału Gdańskiego.

7. Kontakty z innymi instytucjami i sprawy organizacyjne

W celu realizacji zadań statutowych Oddziału Gdańskiego, członkowie jego prowadzili szeroko zakrojoną akcję kulturalno-oświatową, nawiązując bliskie kontakty z wieloma instytucjami. Jako jedną z podstawowych należy wymienić Muzeum Archeologiczne w Gdańsku, w którym po dzień dzisiejszy znajduje się siedziba Oddziału, a także Gdańskie Towarzystwo Naukowe - głównie w zakresie akcji odczytowej. Do współpracujących z Oddziałem należałoby także zliczyć: Politechnikę Gdańską, Uniwersytet Gdański, Bibliotekę Wojewódzką, Konserwatora Wojewódzkiego, Międzynarodowe Kluby Książki i Prasy w Trójmieście, PTTK, Szkoły, Jednostki Wojskowe i in.

Działająca w Oddziale od 1953r. Sekcja Archeologiczna prowadziła bardzo ożywioną działalność naukowo-badawczą oraz wespół z powstałą w 1963r Sekcją Numizmatyczną działalność odczytową, wystawienniczą i inną. Prezesem od początku był niestrudzony doc. dr hab. Leon Jan Łuka, a po jego śmierci od 1983r. do 1987r. mgr Mieczysław Haftka. Obecnie na skutek odejścia części archeologów i z uwagi na postępujący i pogłębiający się proces dezintegracji obu nurtów archeologicznego i numizmatycznego w skali ogólnopolskiej (część archeologiczna stanowi nie więcej jak 10% w PTAIN), członkowie Sekcji Archeologicznej w Gdańsku poparli "wniosek Komisji Archeologicznej Zarządu Głównego PTAIN na XXXIV Walnym Zjeździe Sprawozdawczo-Wyborczym Delegatów Oddziałów PTAIN w Kaliszu" postulu-